

POSTANOWIENIE

25 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 25 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa D.T.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 3 lutego 2023 r., I ACa 830/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz D. 2700 zł
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami
ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Wyrokiem z 3 lutego 2023 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację
pозwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu z 22 marca 2022 r.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego,
zaskarżając go w całości. Wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni art.
385¹ § 1 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. jako przepisów prawnych budzących poważne
wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2

k.p.c.), skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), ponieważ Sąd drugiej instancji nie uwzględnił zarzutu zatrzymania zgłoszonego przez pozwanego, oraz występuje kilka istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), dotyczących wpływu akceptacji mechanizmów indeksacji przez konsumenta przy zawieraniu umowy na zakres jego ochrony, wymagalności roszczenia konsumenta o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń, możliwości zastępowania klauzul abuzywnych przepisami dyspozytywnymi oraz konieczności zachowania przez sądy, przy stwierdzaniu abuzywności postanowień, zasady równości wobec prawa i proporcjonalności

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o m.in. o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa, usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Ograniczenie przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane te funkcje, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać realne i poważne trudności, mieć znaczenie dla

rozstrzygnięcia sprawy, na tle której zostało sformułowane, a także innych potencjalnych lub rzeczywiście toczących się spraw (zob. np. postanowienia SN: z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17, i z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18).

Żadnego z przedstawionych przez skarżącego zagadnień prawnych nie można uznać za istotne. Każde znalazło już bowiem rozstrzygnięcie w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym tzw. kredytów frankowych.

Po pierwsze, należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalony jest pogląd, zgodnie z którym postanowienia uprawniające bank do jednostronnego określania kursu waluty wiążącego drugą stronę umowy kredytu, są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku, a równocześnie obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji, jeżeli zostały one zamieszczone w umowie zawartej z konsumentem, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych i nie wiążą konsumenta (zob. m.in. wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22, i z 17 marca 2023 r., II CSKP 924/22).

Po drugie, zgodnie z punktem pierwszym uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej

wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Po trzecie, odnosząc się do zagadnienia prawnego dotyczącego terminu wymagalności roszczenia konsumenta o zwrot sumy spłaconych rat, należy zauważyć, że w wyroku z 7 grudnia 2023 r. w sprawie SM, KM przeciwko mBank S.A. (C-140/22) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie takiej wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw wynikających z dyrektywy jest uzależnione od pouczenia konsumenta przez sąd o skutkach uznania postanowień za abuzywne i odebrania od konsumenta oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy tego, iż nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, oraz konsekwencji uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną (pkt 65). W świetle tego orzeczenia niedopuszczalne byłoby przyjęcie, jak postuluje to skarżący, że konsument może żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili złożenia oświadczenia przed sądem czy, tym bardziej, dopiero od chwili wydania orzeczenia przez sąd.

Wskazana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka zachodzi wówczas, gdy zasadność zarzutów podniesionych w skardze jest dostrzegalna *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. (zob. postanowienia SN z 26 października 2023 r., I CSK 76/23, i z 31 października 2023 r., I CSK 4805/22).

Sąd drugiej instancji prawidłowo nie uwzględnił zarzutu zatrzymania zgłaszanego przez pozwanego. Słusznie wskazał, że przesłanką skutecznego podniesienia zarzutu zatrzymania jest wymagalność wierzytelności. O ile

ustawodawca nie wyraził tego *explicite* ani w art. 461, ani art. 496 k.c., tak jak uczynił to w art. 498 k.c., o tyle wymóg ten uzasadnia się koniecznością stosowania podstawowych reguł dotyczących prawa zobowiązań. Korzystając z prawa zatrzymania strony nie powinny się znajdować w lepszym czy gorszym położeniu w porównaniu z sytuacją, gdy do wykonania zobowiązania dochodzi według reguł ogólnych (T. Wiśniewski, Prawo zatrzymania w kodeksie cywilnym, Warszawa 1999, s. 125). Nie można jednak, jak zdaje się czynić to Sąd drugiej instancji, *a priori* zakładać, że do wezwania do zapłaty celem postawienia wierzytelności w stan wymagalności nie może dojść jednocześnie z podniesieniem zarzutu zatrzymania. Kwestia ta jest jednak drugorzędna z perspektywy rozstrzygnięcia, ponieważ w uchwale składu siedmiu sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, Sąd Najwyższy orzekł, iż prawo zatrzymania nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Co więcej, w postanowieniu z 8 maja 2024 r., C-424/22, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że art. 6 ust. 1 oraz art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie powołaniu się przez instytucję bankową na prawo zatrzymania w sporze z konsumentem żądającym stwierdzenia nieważności umowy kredytu hipotecznego.

Sąd Najwyższy nie dostrzega również potrzeby dokonania wykładni wskazywanych przez skarżącego przepisów. Do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga się bowiem wykazania, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie SN z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22). Zaś podnoszone przez skarżącego kwestie zostały już w orzecznictwie Sądu Najwyższego omówione w sposób wyczerpujący. W szczególności ustalono, iż między klauzulami ryzyka walutowego i spreadu walutowego występuje ściśle powiązanie (zob. m.in. wyroki SN: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 7 lutego 2024 r., II CSKP 1045/22, i z 6 marca 2024 r., II CSKP 2223/22). Jeżeli z umowy usunięte zostałyby postanowienia określające sposób ustalenia kursu waluty, do zastosowania tzw. klauzuli ryzyka (zastosowania mechanizmu indeksacji) konieczne byłoby zastąpienie takich postanowień innym sposobem określenia

kursu. Taki zabieg jest zaś niedopuszczalny zgodnie z punktem pierwszym wspomnianej już uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3 i 4 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2, § 2 pkt 6 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(E.M)

[ał])